

Leszek Sługocki

Glosa do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 1987 r. VI KZP 7

Palestra 33/2(374), 88-91

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO**GŁOSA**

**do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 28 sierpnia 1987 r.
VI KZP 7/87***

Teza glosowanej uchwały ma brzmienie następujące:

W razie orzekania kary łącznej grzywny za zbiegające się przestępstwa wymienione w art. 3 § 1 ustawy z dnia 10 maja 1985 r.

Minister Sprawiedliwości zwrócił się do SN z wnioskiem o wyjaśnienie zagadnienia prawnego sformułowanego, jak następuje:

„Czy kara łączna grzywny wymierzona na podstawie art. 3 § 1 ustawy z dnia 10 maja 1985 r. o szczególnej odpowiedzialności karnej (Dz. U. Nr 23, poz. 101) może być niższa niż suma wartości przedmiotu przestępstw, za które sprawca został skazany?”

Pierwszy Prezes SN skierował wniosek Ministra Sprawiedliwości do rozpoznania przez skład siedmiu sędziów SN (na podstawie art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym, Dz. U. Nr 45, poz. 241). Zagadnienie prawne przedstawione przez Min. Sprawiedliwości sformu-

o szczególnej odpowiedzialności karnej (Dz. U. Nr 23, poz. 101) mają zastosowanie odpowiednie przepisy o karze łącznej zawartej w części ogólnej kodeksu karnego (rozdział IX).

łowane zostało dość niezręcznie i nieprecyzyjnie. Przecież art. 3 ustawy z dnia 10 maja 1985 r. o szczególne odpowiedzialności karnej precyzyjnie określił dolne progi mających być wymierzonymi grzywien (wyrazy: „nie może być niższa” zarówno w § 1 jak i w § 2). A więc ogólnie rzecz biorąc — w żadnym razie grzywna wymierzona nie mogła być niższa od 20 000 złotych. Ten dolny próg określony został taki sam, jaki wprowadzono w nowo określonym art. 36 § 1 i § 2 k.k., a to na podstawie art. 1 i pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 1985 r. o zmianie niektórych przepisów prawa karnego i prawa o wykroczeniach (Dz. U. Nr 23, poz. 100). Obie ustawy weszły w życie z dniem 1 lipca 1985 r. (art. 13

* OSNKW Nr 11—12/1987, poz. 96.

ustawy poz. 100, i art. 37 ustawy poz. 101). Krótko rzecz ujmując, należy stwierdzić, że co do dolnego progu grzywny wymierzonej za przestępstwo objęte przepisem art. 3 § 1 ustawy poz. 101 nie mogło być żadnych wątpliwości. Natomiast (pomijając dolny próg) kara grzywny nie mogła być niższa od wartości mienia zagarniętego przez sprawcę lub uzyskanego przez niego za pomocą czynu zabronionego (pkt 1), od dwukrotnej wartości towaru będącego przedmiotem przestępstwa spekulacji (pkt 2), od wysokości wyrządzonej szkody (pkt 3), od dziesięciokrotnej wysokości udzielonej lub przyjętej korzyści majątkowej (pkt 4), od dziesięciokrotnej wartości sprzedanych lub podanych napojów alkoholowych (pkt 5).

Kara grzywny, orzekana obok kary pozbawienia wolności za przestępstwa wymienione w art. 3 § 1 ustawy poz. 101, nie może przekraczać 5 000 000 złotych. Wyjaśnił to SN w uchwale siedmiu sędziów SN z dnia 27 września 1985 r. VI KZP 27/85. Uchwała ta została zaprobowana przez glosatorów,¹ podjęta zaś została na wniosek Prokuratora Generalnego PRL. Jeszcze raz korzystam z tego miejsca, by wyrazić zdziwienie, że przed podjęciem tej uchwały przez SN mogły być wypowiedzane poglądy odmienne.² Oczywiście uchwała SN z dnia 27 września 1985 r. była w pełni zasadna.

A więc ustawa określiła dolne progi grzywien, a SN określił górny pułap — tak samo zresztą, jak to określa k.k. (art. 36 § 2). Pozostał

problem orzekania kar łącznych przy zbiegu grzywien wymierzonych na podstawie zarówno innych przepisów niż wymienione w art. 3 § 1, jak i wymienionych w tym przepisie, oraz problem kar łącznych grzywny za przestępstwa określone w art. 3 § 1. Tego ostatniego zagadnienia dotyczy zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu przez Ministra Sprawiedliwości. Szło o ustalenie, jakie zasady powinny określać wymierzanie kary łącznej. Myślę, że można było dodać w pytaniu, iż idzie o zasady wymierzania kary łącznej w jednym wyroku, jak i zasady wymierzania kary łącznej w wypadku wydawania wyroku łącznego. Nie żądamy jednak zbyt wiele, wszelako miejmy to na uwadze.

Zagadnieniem było, czy przy łączeniu kar grzywny decydują ogólne zasady określone w kodeksie karnym (art. 66—72, a ściślej art. 66, art. 67 § 1, art. 70 § 1, a przy rozszerzaniu na wyrok łączny — art. 503—511 k.p.k.), czy też inne zasady.

Prawidłowa odpowiedź mogła być tylko jedna: skoro ustawa z dnia 10 maja 1985 r. nie ma swej części ogólnej, to decyduje art. 121 k.k. stanowiący, że przepisy części ogólnej kodeksu karnego stosuje się do przestępstw przewidzianych w innych ustawach, jeśli przepisy te nie zawierają przepisów odmiennych.

Ustawa z dnia 10 maja 1985 r. (poz. 101) nie zawiera przepisów odmiennych, czyli nie ma swej części ogólnej, a więc do przestępstw w niej przewidzianych na-

¹ Andrzej Zoll: Glosa, PiP nr 2 z 1987 r., s. 142—144; moja glosa, „Palestra” nr 2 z 1987 r., s. 123—127.

² Cytuję je w mojej glosie (przyj. 1), więc nie ma potrzeby ich tu przytaczać.

leży stosować przepisy części ogólnej kodeksu karnego. Jednakże należy tu wprowadzić pewną terminologiczną i merytoryczną poprawkę. Otóż ustawa z dnia 10 maja 1985 r. nie tylko przewiduje (normuje byt materialny) przestępstw nie przewidzianych w k.k. (np. art. 9 i art. 10), ale reguluje ponadto zastrzegając stosowanie przepisów k.k. i innych ustaw tzw. dodatkowych. W tym sensie są to przestępstwa inne niż przewidziane w k.k.

Do udzielenia odpowiedzi na pytanie prawne, które spowodowało podjęcie omawianej uchwały SN, utworzyła drogę uchwała SN z dnia 27 września 1985 r. VI KZP 27/85. Tak więc przy orzekaniu kary łącznej mają zastosowanie odpowiednie przepisy o karze łącznej zawarte w części ogólnej kodeksu karnego (Rozdział IX).

Dlatego głosowana uchwała stała się na pełną aprobatę.

Wszelako zasygnalizowałem wyżej, że należy udzielić odpowiedzi o zasadach łączenia kary grzywny w wyroku łącznym. Otóż ogólne zasady wydawania wyroków łącznych mają pełne zastosowanie w razie łączenia grzywien orzeczonych w różnych (kilku) wyrokach obejmujących przestępstwa, o których mowa w art. 3 § 1. Te same zasady mają pełne zastosowanie w razie łączenia grzywien orzeczonych w wyroku łączącym grzywnę wymierzoną za przestępstwo (przestępstwa) określone w art. 3 § 1 z przestępstwem (przestępstwami) innymi niż określone w art. 3 § 1, a przewidzianymi w k.k. lub w usta-

wach dodatkowych, oraz w art. 9 i art. 10 ustawy z dnia 10 maja 1985 r.

Również te same zasady mają zastosowanie w razie łączenia grzywien w wyroku łącznym, gdy wyrok ten łączy grzywnę (grzywny) orzeczoną za przestępstwa określone w art. 3 § 1 z grzywnami orzeczonymi za przestępstwa przewidziane w k.k. lub w ustawach dodatkowych, oraz w art. 9 i art. 10 ustawy z dnia 10 maja 1985 r., gdy wymierzenie grzywien nastąpiło w kilku wyrokach.

Wspomnę jednak, że powyższe wywody nie dotyczą łączenia kar grzywny z wymierzonymi na podstawie ustawy karnej skarbowej, gdyż ustawa ta³ wyłącza orzekanie kary łącznej grzywny (art. 28 § 2).

Na zakończenie godzi się wskazać, że o ile Prokurator Generalny PRL, zwracając się z wnioskiem o wyjaśnienie zagadnienia prawnego, działał na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. O Prokuraturze Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 31, poz. 138), o tyle Minister Sprawiedliwości takiej analogicznej podstawy prawnej nie ma. Prawo o ustroju sądów powszechnych — Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. (Dz. U. Nr 31, poz. 137) nie zawiera normy analogicznej do art. 4 ust. 1 pkt 3 ustawy o Prokuraturze.

Tak więc Minister Sprawiedliwości mógł złożyć wniosek o wyjaśnienie zagadnienia prawnego tylko przez powołanie się na art. 18 ust. 2 ustawy o Sądzie Najwyższym. Nie ma bowiem ustawy o utworzeniu urzędu Ministra Spra-

³ Ustawa karna skarbowa z dnia 26 pałyzy żdziernika 1971 r. (tekst jednol.: Dz. U. z 1984 r. Nr 22, poz. 103).

wiedliwości, tak jak istnieje szereg ustaw o utworzeniu urzędów innych ministrów (ostatnio: ustawy z dnia 23 października 1987 r. ogłoszone w Dz. U. Nr 33⁴). Wydaje się, że taka „luka prawna” powinna

być jak najszybciej wypełniona. To tylko taka uwaga na marginesie czy też refleksja glosatora na tle omawianej uchwały SN.

Leszek Ślugocki

⁴ Skorowidz przepisów prawnych ogłoszonych w Dz. U. i M.P., wydany przez Biuro Prawne Urzędu Rady Ministrów (Warszawa 1986), przewiduje dla urzędu Ministra Sprawiedliwości: jako utworzenie — art. 2 Dz. U. z 1944 r. Nr 19, poz. 93, a jako zmianę — Dz. U. z 1956 r. Nr 41, poz. 188 (s. 313), czyli ustawę z dnia 11 września 1956 r. o przejściu więziennictwa do zakresu działania Ministra Sprawiedliwości.

PRASA O ADWOKATURZE

Nadal trwa dyskusja nad reformą prawa karnego. Nie ma tygodnia bez znaczącej publikacji w tym zakresie. Na przykład „Gazeta Prawnicza” (nr 22 z dnia 16.XI.1988 r.) publikuje w tej mierze syntetyczny artykuł Jarostawa Biernackiego pt.: *Założenia reformy prawa karnego materialnego*. Autor z talentem publicysty-prawnika omawia owoc pracy Komisji w najistotniejszych fragmentach, pisząc m.in.:

„Po trwającej blisko rok pracy powołana przez prezesa Rady Ministrów a działająca przy ministrze sprawiedliwości Komisja do spraw reformy prawa karnego uchwaliła założenia reformy ustawodawstwa karnego.

Celem Komisji jest dokonanie gruntownej i głębokiej reformy polskiego prawa karnego. Prawo to musi być bowiem dostosowane do zmian związanych z postępowaniem naukowo-technicznym, reformą gospodarczą, przyjętymi przez Polskę zobowiązaniami międzynarodowymi i — przede wszystkim — do zmian w polityce karnej państwa. (...)

Komisja do spraw reformy prawa karnego w swych poglądach na ustawodawstwo obowiązujące nie była bynajmniej jednomyślna. Ślady owej niejednorodności odnaleźć można w tekście Założeń, w którym niejednokrotnie propozycje zmian norm. prawnych przedstawione są wariantowo z jednoczesnym podaniem rozkładu głosów członków Komisji opowiadających się za konkretnymi rozwiązaniami. Trudno też się tej niejednorodności poglądów dziwić. W skład Komisji weszło trzydziestu teoretyków, przedstawicieli nauki prawa, oraz trzydziestu siedmiu praktyków, pracowników organów ścigania, wymiaru sprawiedliwości oraz adwokatury, toteż siłą rzeczy poglądy poszczególnych członków Komisji związane z potrzebą i zakresem konkretnych zmian nie mogły być tożsame. (...)

Postulatem najbardziej chyba spektakularnym jest propozycja ograniczenia stosowania kary śmierci bądź wykreślenia tej kary z polskiego katalogu kar w ogóle. (...)